

روش‌شناسی تحقیق

مجموعه علوم سیاسی

مؤلف:

دکتر محمدعلی‌الدین بابافانی تیموری

ویراستار علمی: علیرضا فرهم‌روز

آمادگی آزمون دکتری

باباخانی تیموری معزالدین

روش‌شناسی تحقیق

مشاوران صعود ماهان: ۱۴۰۱

۳۵۹ جدول، نمودار (آمادگی آزمون دکتری علوم سیاسی)

ISBN: 978-600-458-614-6

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

فارسی - چاپ اول

روش‌شناسی تحقیق

معزالدین باباخانی تیموری

ج - عنوان

کتابخانه ملی ایران

۵۷۳۶۰۹۴

انتشارات مشاوران صعود ماهان

- نام کتاب: روش‌شناسی تحقیق
- مولف: معزالدین باباخانی تیموری
- مدیران مسئول: هادی و مجید سیاری
- مدیر تولید محتوا: سمیه بیگی
- ویراستار علمی: علیرضا خرم‌روز
- ناشر: مشاوران صعود ماهان
- نوبت و تاریخ چاپ: اول/۱/۱۴۰۱
- تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
- قیمت: ۳/۷۹۰/۰۰۰ ریال
- شابک: ISBN 978-600-458-614-6

انتشارات مشاوران صعود ماهان: تهران - خیابان ولیعصر، بالاتر از تقاطع ولیعصر مطهری، پلاک ۲۰۵۰

تلفن: ۸۸۱۰۰۱۱۳ و ۸۸۴۰۱۳۱۳

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی آزاد ماهان می‌باشد. و هرگونه اقتباس و کپی‌برداری از این اثر بدون اخذ مجوز پیگرد قانونی دارد.

نام خدا

ایمان دارم که هر تغییر و تحول بزرگی در مسیر زندگی بدون تحول معرفت و نگرش میسر نخواهد بود. پس بیایید با اندیشه توکل، تفکر، تلاش و تحمل در توسعه دنیای فکریمان برای نیل به آرامش و آسایش توأمان اولین گام را برداریم. چون همگی یقین داریم دانایی، توانایی می آورد.

شاد باشید و دلی را شاد کنید

برادران سیاری

نام خداوند جان و خرد

این کتاب شامل دو قسمت است: ۱- آشنایی با رهیافتها، رویکردها، روش شناسی و ۲- آشنایی با فرایند پژوهش. از آنجاییکه بیشتر سوالات مطرح شده، در آزمون ورودی کارشناسی ارشد و دکتری در رشته علوم سیاسی بیشتر معطوف به قسمت اول یعنی مبانی نظری می‌باشد، لذا توضیحات این اثر بیشتر معطوف به همین قسمت است. البته در زمینه قسمت دوم نیز توضیحات کافی ارائه شده است.

در اینجا به برخی اصطلاحات مهم به کار رفته در این کتاب که دانشجویان محترم پیش از مطالعه کتاب باید با آنها آشنایی کامل داشته باشند در زیر اشاره شده است:

تحقیق و روش‌شناسی دارای مبانی نظری و عملی است. مطابق طرح زیر:

۲- مقدمه پژوهش و طرح اولیه هر تحقیق شامل:

فصل اول

۱- طرح مساله

(۱) توصیفی (اکتشافی) ← تبیین وضع موجود

(۲) هنجاری (قیاسی) ← پیش‌بینی

(۳) طرح سؤال

(۴) طرح فرضیه

۲- فرضیه:

(۱) فرضیه اصلی ← (در روش کمی فرضیه‌ها باید عملیاتی شود لذا می‌بایست از اندازه‌گیری و نمونه‌گیری استفاده نمود).

۲) فرضیه فرعی ← (در روش کمی فرضیه‌ها باید عملیاتی شود لذا می‌بایست از اندازه‌گیری و نمونه‌گیری استفاده نمود).

۳) فرضیه رقیب

۳- متغیرها:

۱- متغیر پیشا فهمی

۲- متغیر مستقل

۳- متغیر کنترل

۴- متغیر وابسته

۴- روش:

۴-۱- روش کمی:

۱) آمار

۲) نمونه‌گیری

۳) رسم نمودارها

۴-۲- روش کیفی:

۱) روش تفسیری (وبر)

۲) روش هرمنوتیکی (شلایر ماخر)

۳) روش هرمنوتیکی (ریکو)

۴) روش هرمنوتیکی (هایدگر)

۵) روش هرمنوتیکی (گادامر)

۶) روش گفتمانی (فوکو)

۷) روش گفتمانی (فر کلاف)

۵- پیشینه تحقیق (ادبیات موضوع)

فصل دوم

۱- مقدمه

۲- متن (در نوشتن متن ذکر یک واقعه تاریخی و یا مقایسه دو نظریه که با فرضیه نسبت

دارند می‌تواند راهگشا باشد)

۳- نتیجه‌گیری

فصل سوم

۱- مقدمه

۲- متن

۳- نتیجه‌گیری (در این قسمت حتماً باید فرضیه اثبات شود)

در این کتاب سعی شده است که در روش تحقیق مبانی نظری و مبانی عملی توأمان در نظر گرفته شود، تا نواقصی که در کتاب‌های روش تحقیق دیگر موجود است و هر کدام از این آثار یا به شرح مبانی نظری و یا به شرح مبانی عملی پرداخته‌اند، تا حدی این یکسویه‌نگری جبران شود.

همه طرح‌های تحقیق باید دارای اطلاعات زیر باشند:

عنوان: عنوان باید کوتاه و به اندازه کافی واضح باشد.

پیشینه: این بخش باید در بردارنده منطق تحقیق باشد و به این علت است که این چرایی پروژه تحقیقاتی را

برگزیده‌اید و چه نیازی به این تحقیق هست؟ اگر تحقیقی مشابه این تحقیق است، این تحقیق جدید چگونه بر مبنای تحقیق قبلی انجام شده است.

اهداف کلی و اهداف جزئی: بسیاری از چارچوب‌های موجود طرح پیشنهادی تحقیق تنها ذکر یک یا دو هدف کلی را لازم می‌دانند و برشمردن اهداف جزئی را الزامی نمی‌دانند. اما در مورد برخی پژوهش‌ها لازم است این اهداف کلی تجزیه شوند تا اهداف جزئی را نیز در بر بگیرند. هدف کلی، نیروی بیش برنده تحقیق است و اهداف جزئی نیز ابزارهایی هستند که می‌خواهید با آنها به هدف کلی برسید.

اهداف کلی: شامل شناسایی، توصیف و ارزیابی تجزیه و تحلیلی از عوامل موثر بر یکدیگر که بر روش‌های یادگیری بزرگسالان بازگشته به درس اثر می‌گذارند.

اهداف جزئی: در پی روشن ساختن موارد زیر است:

۱- ماهیت، دامنه و اثر مولفه‌های روان‌شناختی مانند میل به دستیابی به اهداف شخصی یا تأمین نیازهای فردی برای انتخاب نوع روشها.

۲- ماهیت، دامنه و اثر مولفه‌های اجتماعی (شامل پیشینه، توقعات شخصی و اجتماعی، تجربه‌های آموزشی گذشته و نقش اجتماعی) بر انتخاب نوع روشها.

۳- ماهیت و تاثیر برداشت‌های فردی از دوره‌ها، موسسه‌ها و موضوعات و چگونگی ارتباط این عوامل با برداشتی که هر فرد از شخصیت خود دارد.

۴- تاثیر متغیرهایی از قبیل سن، جنس، قومیت و طبقه اجتماعی بر انتخاب نوع روشها.

۵- نقش و تاثیر احتمالی دیگر عوامل موثر، از قبیل مشاوران و راهنمایان، همکاران و بستگان و کارفرمایان بر انتخاب نوع روشها.

۶- ماهیت و دامنه عوامل احتمالا موثر بر انتخاب شرایط حاکم و نیز ارزیابی و آگهی‌های بازرگانی سازمانی.

۷- ماهیت و دامنه متغیرهای احتمالا اثرگذار بر انتخاب روش مطالعه، شیوه‌های تدریس و نوع دوره.

۸- در نظر گرفتن شرایط زمانی.

امید است این کتاب به شما دانشجویان عزیز کمک کند تا با داشته‌هایی منسجم‌تر به سوی هدف خود - که قبولی در آزمون کارشناسی ارشد است - گام بردارید. هرچند مولف در این کتاب تمام تلاش خود را کرده است تا از نظر علمی اشکالی در این اثر وجود نداشته باشد اما نظریات خود را در خصوص کتاب با موسسه ماهان یا با مولف در میان بگذارید:

bteymourid@yahoo.com

فهرست مطالب

عنوان

۱۱	فصل اول: رهیافت‌های تحقیق در علوم سیاسی
۳۱	فصل دوم: کاربرد روش تحقیق
۷۱	فصل سوم: انواع روش تحقیق
۱۰۱	فصل چهارم: روش شناسی
۲۴۳	فصل پنجم: مجموعه سوالات تألیفی
۳۲۰	سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۸۹
۳۲۴	پاسخنامه سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۸۹
۳۲۶	سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۰
۳۲۸	پاسخنامه سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۰
۳۳۰	سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۱
۳۳۲	پاسخنامه سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۱
۳۳۴	سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۲
۳۳۷	پاسخنامه سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۲
۳۴۹	سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۳
۳۵۱	پاسخنامه سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۳
۳۵۲	سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۴
۳۵۴	پاسخنامه سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۴
۳۵۵	سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۶
۳۵۶	پاسخنامه سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۶
۳۵۷	سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۷
۳۵۸	پاسخنامه سوالات چهار گزینه‌ای سراسری ۹۷
۳۵۹	منابع

فصل اول

رهیافت‌های پژوهش

در علوم سیاسی

آنچه که در این فصل می‌خوانیم

☑ بررسی انواع رهیافت‌های اصلی پژوهش

در علوم سیاسی

☑ بررسی انواع روش کیفی

رهیافت‌های عمده پژوهش در علوم سیاسی

بررسی انواع رهیافت‌های اصلی در علوم سیاسی

بخش رهیافت عمده در علوم سیاسی است که عبارت است از: (۱) رهیافت هنجاری (۲) رهیافت نهادی و تحلیل رفتاری (۳) تحلیل گفتمان (۴) رهیافت پساساختارگرایی (۵) رهیافت فمینیستی (۶) رهیافت تفهیمی

(۱) رهیافت هنجاری

این رهیافت دارای سابقه طولانی در فلسفه سیاسی است و می‌توان آغازگاه، این رهیافت را از زمان افلاطون تاکنون دانست. از خصوصیات این رهیافت آن است که در این رهیافت از هستها و وضع موجود شروع می‌شود و به بایدها می‌رسد، ارسطو نیز رساله سیاست و اخلاق نیکوماخس خود را بر مبنای رهیافت هنجاری نگاشته است. از دیگر خصوصیات رهیافت هنجاری تاکید آن بر همسوئی بر طبیعت است و نه غلبه بر آن، در عصر مدرن. رهیافتی که مکتب فرانکفورت از آن استفاده نموده است، یک رهیافت هنجاری است و به این دلیل مکتب فرانکفورت را انتقاد می‌نمایند، زیرا عقلانیت مدرن را عقلانیتی در نظر می‌گیرند که هدف آن غلبه بر طبیعت است و نه همسوئی با آن، لذا تاکید مکتب فرانکفورت استفاده از عقلانیت ارتباطی است به جای عقلانیت ابزاری در رهیافت هنجاری نوعی در هم تنیدگی عقل و تجربه به چشم می‌خورد، بنابراین این رهیافت نه عقل‌گرایی محض است و نه تجربه‌گرایی محض. این رهیافت مختص اندیشه سیاسی است و به دنبال یافتن وضع مطلوب، مطابق واقعیت است.

سه مشخصه اصلی رهیافت هنجاری عبارت است از ۱- هنجارمند بودن ۲- دیالکتیکی بودن ۳- انتقادی بودن منظور از هنجارمندی در نظر گرفتن بایدها و نبایدهاست که این بایدها و نبایدها در اندیشه سیاسی مطابق وضع موجود ترسیم می‌گردند. به عبارت دیگر، حرکت از وضع موجود به وضع مطلوب است. نکته حائز اهمیت آن است که در اندیشه کلاسیک تا قرون وسطی هنجارها از نوع هنجارهای اخلاقی بودند، اما با پدید آمدن اندیشه‌های نظیر تفکرات نیکولا ماکیاولی جدایی میان هنجارهای سیاسی و هنجارهای اخلاقی به وجود آمد و در تفکر مدرن عده‌ای قائل به این جدایی هستند و برخی از متفکران مدرن نظیر هگل درصدد پر کردن شکاف میان هنجارهای اخلاقی و سیاسی هستند.

منظور از دیالکتیکی بودن در رهیافت هنجاری تعامل میان نظر و عمل است یا به عبارت دیگر تعامل میان سوژه و ابژه است و منظور از انتقادی بودن انتقاد نسبت به جدایی سوژه یا فاعل شناسا از ابژه یا موضوع شناساست. در این رهیافت قائل به عدم جدایی نظر از عمل و سوژه از ابژه می‌باشند.

امر سیاسی برای اندیشه هنجاری امر واقع نیست بلکه امر مطلوب است. لذا وجه مشخص اندیشه ورزی هنجاری، متخصص در باب امری است که در راستای زندگی خوب قرار دارد. چیستی این امر موضوع اندیشه هنجاری است. تفکر هنجاری، گونه‌ای پاسخ به آن پرسش‌هایی است که علم برای آنها پاسخی ندارد پیوسته‌هایی مربوط به خود انسان و دیگر انسان‌هایی می‌شود که

در شرایط مشابه قرار دارند. (منوچهری، رهیانت و روش در علوم سیاسی)

۲) رهیافت نهادی و تحلیل رفتاری

موضوع این رهیافت مطالعه نهادها و ساختارها و علم سیاست است، این رهیافت، رهیافتی مدرن است، در رهیافت نهادی می‌توان شروع آن را با تفکرات امیل دورکیم و آگوست کنت دانست؛ از نظر دورکیم، جمع بر فرد اولویت دارد و نهاد بر فرد اولویت دارد. متفکران دیگری که از رهیافت نهادی در تحلیل‌های خود استفاده نمودند عبارتند از: دورکیم، پارسونز، مرتن، عده دیگر از جامعه‌شناسان و اندیشمندان سیاسی، مطالعه نهادها را در چارچوب ساختارها مطرح می‌نمایند، از این گروه می‌توان از «لوی اشتراوس» نام برد که به رابطه اسم شی و مفهوم آن می‌پردازد، سایر این متفکرانی که مطالعه نهادها را در چارچوب‌های زبانی بررسی می‌کند عبارت است از: سوسور، آلتوسر، لوی اشتراوس.

رهیافت تحلیل رفتاری را می‌توان به گرایش‌های اثبات‌گرایانه در سیاست نسبت داد، اثبات‌گرایان منطقی در دهه ۱۹۲۰ میلادی درباره نظرات گروهی از ریاضی‌دانان وابسته به حلقه وین به کار برده شد. بعدها مطالعات حلقه وین وارد علوم اجتماعی و سیاسی گردید و به مطالعه رفتارگرایی منجر شد. فیلسوفانی مانند «موریس شلیک»، «رودلف کارناپ»، «فینگل»، «فیلپ فرانک»، «آلفرد آیس» و «وینگنشتاین» که تراکتاتوس را نوشت، جزء رفتارگراها هستند. از خصوصیات اصلی پوزیتویست‌های منطقی و رفتارگرایان اولیه آن است که امور را بر طبق مشاهده و تجربه در نظر می‌گیرند و تجربیات را امری عام و جهانشمول در نظر می‌گیرند که می‌بایست تعمیم داده شود. رفتارگرایان فرد را به صورت مستقل در نظر می‌گیرند و اولویت را به فرد - نسبت به جمع - می‌دهند، از نظر رفتارگرایان فرد نسبت به جمع اولویت دارد؛ رفتارگرایان در تحلیل‌های خود از طریق تاثیرات داروین، تکامل فردی را در نظر می‌گیرند. از رفتارگرایان اولیه می‌توان متفکران لیبرال نظیر هربرت اسپنسر، اسکینر (بی.اف. اسکینر) را می‌توان نام برد.

تلاش رفتارگرایی در علوم سیاسی، آن است که نه تنها به کشف قواعد رفتاری می‌پردازد بلکه باید به کشف الگوهای رفتاری مشابه و روندهای تکرارپذیری بیانجامد و در رویکردهای نهادگرا، حقوقی و فلسفی در سیاست، بر حسب مورد، تغییر ایجاد کند. ایراد رفتارگرایی به گرایش‌های دیگر این بود که چرا دیگر مکاتب به تصویر انتزاعی از انسان بسنده می‌کند، دیوید ایستون در مقاله‌ای ویژگی‌های رفتارگرایی را عبارت می‌داند از:

- ۱) قاعده‌مندیها، در رفتارگرایی به دنبال مشکل‌ها در رفتار سیاسی است.
- ۲) تحقیق‌پذیری، در رفتارگرایی نظریه‌ها با ارجاع به مشاهدات و تجربه سنجیده می‌شود.
- ۳) تکنیک‌ها، منظور استفاده از فنون گردآوری و تفسیر داده‌هاست.
- ۴) کمیت‌سازی، رفتارگرایی به دنبال تشبیت بیان یافته‌های تحقیق است.
- ۵) ارزشها، منظور تبیین تجربی است.
- ۶) نظام‌مندی، به این معنا که در رفتارگرایی پژوهش باید نظام‌مند نباشد، یعنی نظریه و پژوهش باید نزدیکی داشته باشد.
- ۷) علوم خاص، دانش بر اساس حل مسائل فوری به کار می‌رود.

رفتارگرایان، رفتارهای قابل مشاهده انسانها را به طور عینی بررسی می‌کنند. آنها می‌خواهند به این پرسش پاسخ دهند که «چرا انسانها به اینگونه رفتار می‌کنند؟»

از پیامدهای رهیافت رفتارگرایی در سیاست آن است که این رهیافت یک روش‌شناسی علمی خاص در علوم سیاسی به وجود آورده زیرا تا قبل از آن، علوم سیاسی، ریزه‌خوار فلسفه، حقوق، تاریخ بود. (معینی، ۳: ۱۳۸۵). رفتارگرایان در تبیین پدیده‌های سیاسی به قوانین علی و آماری استناد می‌کردند.

افرادی مانند «هارولد لاسول» و «دیوید ترومن» و «رابرت دال» در پیشبرد رهیافت رفتارگرایی نقش داشتند. (معینی، ۳۴: ۱۳۸۵). دانته کرینو، بیان می‌کند که روح مدرنیستی در رفتارگرایی موج می‌زند، رهیافت رفتارگرایی کاملاً غیرانتقادی است و پست مدرنیستها انتقادات جدی به رفتارگرایی وارد کرده‌اند و نظریه سیاسی جدید تحول در رفتارگرایی و رسیدن به «رفتارگرایی» است.

از دهه ۱۹۵۰ میلادی به بعد، نظریه انتخاب عقلایی نقش بسیار مهمی در علوم سیاسی پیدا کرده است. آنتونی داونز، پیشگام در کاربرد نظریه انتخاب عقلایی در رفتار انتخابات و رقابت حزبی بود. براساس مطالعه او، همین به نظر می‌رسد که آراء فردی برای حزب اگر به قدرت دست می‌یافت و دارای بالاترین فایده است. انگیزه احزاب صرفاً رسیدن به قدرت است و بدین علت با تغییر در خط مش‌های سیاسی خود برای بدست آوردن رای به رقابت می‌پردازند.

آثار اولیه در نظریه انتخاب عقلانی عمدتاً متعلق به اقتصاددانان بوده است که از روش‌های مشابه مانند اقتصاد خرد استاندارد استفاده می‌نماید. مهمترین ابزار آنان همان نظریه بازی‌هاست. نظریه بازیها با انتخاب عقلایی سروکار دارد و این در جایی است که وابستگی متقابل استراتژیک وجود داشته باشد. این بدان معناست که انتخاب استراتژی توسط دیگران بر بهترین انتخاب یک فرد تاثیر می‌گذارد و بالعکس.

نظریه بازیها موجب پیشرفت مهمی در نظریه کنش دسته جمعی شده است. این نظریه ما را قادر می‌سازد تا توضیح دهیم چرا اگر تعداد افراد تصمیم گیرنده محدود باشد می‌توان از عدم موفقیت در کنش دسته جمعی جلوگیری کرد. از نظریه بازیها برای مدل سازی بازدارندگی هسته‌ای، رقابت‌های تسلیحاتی، خلع سلاح و دیگر پدیده‌ای مهم در روابط بین الملل به کار می‌رود. افراد را به عنوان اتم‌های اجتماعی منزوی شده (منابع مستقل علیت در فرآیند اجتماعی) در نظر می‌گیرد. در نظریه انتخاب عقلایی بر عقلانیت ابزاری ملاک است. (استوکر، ۱۵۶: ۱۳۸۴)

رهیافت نهایی به ارائه گزاره‌هایی در مورد علل و نتایج نهادهای سیاسی می‌پردازد و به ارزشهای سیاسی فیبرال-دموکراسی معتقد است. مطالعه نهادهای سیاسی منتقدان زیادی دارد. دیوید ایستون یکی از با نفودترین مطالعه سنتی سیاست است که اختیارات یک نسل از دانشمندان علوم سیاسی رفتارگرایی آمریکایی را شکل داده است. (استوکر، روش و نظریه در علوم سیاسی).

بررسی رهیافت طبیعت‌گرایی

در این رهیافت فهم واژه «طبیعت» بسیار مهم است. زیرا این واژه در دوره یونان کلاسیک از زمان ارسطو به معنای «فوسیس Phocis» معنا شده است و فوسیس وجه معنوی دارد به معنای شکوفا شدن می‌باشد و شکفتن هم معنا می‌دهد. اما در دوره قرون وسطی در قرون ۱۲ و ۱۳ میلادی طبیعت به معنای «فوسیس» آن مطرح نیست، بلکه منظور از طبیعت کلمه "Nature" است که به معنای زاد و ولد است و وجه کاملاً مادی دارد و در عصر مدرن منظور از طبیعت "Nature" است و نه فوسیس، ذیل این رهیافت، رهیافت طبیعت‌گرایی نیز قرار دارد.

نکته حائز اهمیت آن است که تلقی طبیعت در مفهوم کلاسیک آن به معنای هستی است، چنین تلقی‌ای بعد از رنسانس و شکل‌گیری تفکر مدرن تغییر یافت و طبیعت به معنای بعد مادی در نظر گرفته شد؛ بنا براین در رهیافت طبیعت‌گرایی در دوره مدرن با رویکردهای پوزیتیویستی نظیر رفتارگرایی مواجه هستیم، بنابراین رهیافت طبیعت‌گرایی با رفتارگرایی مرتبط است، زیرا در رفتارگرایی به مفهوم طبیعت به معنای زاد و ولد توجه شده، وجه مادی در نظر گرفته می‌شود و الزام در شرطی شدن امور در رفتارگرایی به دلیل دید مادی رفتارگراها به پدیده‌هاست.

این رهیافت (رفتارگرایی) در دهه ۱۹۵۰ میلادی در امریکا رواج یافت. برای اولین بار واتسون از واژه رفتارگرایی Behaviorism استفاده نمود، رفتارگرایان این موضوع را که طبق آن هر عملی معطوف به غایت است را رد می‌کنند و نظریه علی علوم طبیعی را که قدرت در آن مطرح است و وجه مادی آن بارز است را جایگزین آن می‌سازند. رفتارگراها منشأ رفتار را درونی نمی‌دانند و عامل بیرونی در شکل‌گیری رفتار آدمی دخالت می‌دهند. در رفتارگرایی دو نحله عمده وجود دارد که عبارت است از: (۱) نحله که بر محرک به عنوان عامل یا علت رفتار آدمی تاکید دارد که روانشناسی تجربی مبتنی بر این رویکرد و نحله است، (۲) که ب. اف. اسکینر مطرح نموده است که یک دید ماشین گونه نسبت به طبیعت انسان می‌باشد و عامل محیط نقش اساسی را ایفا می‌نماید (به نقل از منوچهری). ب. اف. اسکینر درصدد است که رفتارها را نظامند نماید، از نظر وی برای رسیدن به این نظام‌مندی باید گزاره کلی برای مشاهده بررسی رهیافت طبیعت‌گرایی شرایط درونی و همچنین گزاره کلی برای مشاهده شرایط محیطی ارائه شود.

رفتارگرایان در تحلیل خود از سه سطح تحلیل استفاده می‌نمایند که عبارتند از: (۱) سطح تحلیل فردی (۲) سطح تحلیل جمعی (۳) سطح تحلیل بین‌المللی. اصول اصلی این رهیافت عبارت است از عقل‌گرایی، کل‌گرایی، تطبیق با واقعیت، همگرایی، تبیین رابطه بین متغیرها، استنتاجات منطق قیاسی آزمایشی، پیش‌بینی، اثبات گزاره‌های تجربی. (به نقل از منوچهری)

روشی که در رهیافت رفتارگرایی استفاده می‌شود، روش کمی است. در این روش از ریاضیات برای سنجش داده‌ها و رابطه بین آنها استفاده می‌شود. از جمله الگوهایی که در رهیافت رفتارگرایی مطرح است، الگوی رفتارگرایی نیت مند است که نظریه انتخابی عقلانی بر این مبنا قرار دارد. این الگو در صدد است که از طریق ارایه الگوی عقلانیت استراتژیک رفتار فردی را به جمعی تبدیل کند.

لازم به ذکر است که بنیانگذار جامعه‌شناسی «آگوست کنت» نیز از رهیافت رفتارگرایی برای تحلیل پدیده‌های اجتماعی استفاده نموده است، این رهیافت که از تجربه‌گرایی نیز تاثیر گرفته است، روش مطالعه علوم انسانی را مانند روش مطالعه طبیعت به معنای Nature و مادی آن در نظر می‌گیرد و تبیین‌ها یعنی بررسی روابط علت و معلولی در این رهیافت مطابق تجربه و مشاهده صورت می‌گیرد.

بررسی رهیافت تفهیمی

در مقابل رهیافت طبیعت‌گرا در علوم سیاسی رهیافت تفهیمی قرار دارد. براساس این رهیافت هدف پژوهش در علوم انسانی فهم پدیده‌های معنادار است و به بیان معانی می‌پردازد، در حالیکه رهیافت طبیعت‌گرا به بیان علتها و روابط ضروری می‌پردازد. در رهیافت تفهیمی، روش کیفی قرار دارد که یکی از انواع روش کیفی تفسیرگرایی است. سه نحله در رهیافت تاویلی وجود دارد که عبارت است از تفهیمی، پدیدارشناسانه و انتقادی. در رهیافت تفهیمی، هدف از تحقیق اجتماعی بازسازی معنا و محتوای اعمال است. (منوچهری، ۵۳: ۱۳۸۷)

خصوصیات اصلی رهیافت تفهیمی وجود روش هرمنوتیکی است که جزء روش‌های تفسیر است، منتهی قبل از توضیح این روش، می‌بایست تفاوت بین دو واژه تفسیر و تاویل روشن شود. منظور از واژه تاویل به معنای کشف حقیقت است و تاویل به معنای به اول رسیدن است. اما منظور از تفسیر یافتن واقعیت است، بنابراین تفاسیر متفاوت است، اما تاویل یکی است.

۳) رهیافت تحلیل گفتمان

نظریه گفتمان از علوم تفسیری مانند هرمنوتیک، پدیده‌شناسی، ساختارگرایی و شالوده شکنی الهام می‌گیرد. مبدع نظریه گفتمان از میشل فوکو است، وی در اثر دانش، قدرت و نظم گفتار به تحلیل گفتمان می‌پردازد. نظریه تحلیل گفتمان از نظریه پارادایم توماس کوهن نیز ایده می‌گیرد. نگرش کوهن به تاریخ، «پارادایمی» است، منظور از پارادایم عبارت است از موقعیتی که در آن موقعیت موضوعی مهم می‌شود، که آن موضوع، مربوط به اکنون است و به گذشته و آینده ربطی ندارد و «پارادایم» به معنای سرمشقی است که هم‌اکنون مطرح است. نگرش پارادایمی به تاریخ کوهن در نگرش میشل فوکو نیز تاثیر داشته است. به این معنا که تاریخ را به صورت «پیوسته» در نظر نمی‌گرفتند، بلکه تاریخ را به صورت گسسته در نظر می‌گیرد و در هر دوره از نظر فوکو گفتمان خاصی غالب می‌شود.

از ویژگی‌های رویکرد تحلیل گفتمانی آن است که در رویکرد تحلیل گفتمان هیچ مرکزی در نظر گرفته نمی‌شود و گفتمانها به صورت سیال و بی‌مبنا مطرح می‌شود. نگرش تحلیل گفتمان جزء روش‌های تفسیری است و فوکو در «دانش و قدرت» از صورت بندی‌های گفتمانی نام می‌برد. این صورت بندیها به مجموعه‌های عادی ایده‌ها و مفاهیمی که مدعی تولید دانش در مورد جهان هستند، اشاره دارند. فوکو در تبیین تاریخی گفتمان‌های علمی تلاش می‌کند تا نظم گفتمان زیرین آنها را مشخص ساخته و تولید و تحول آنها را با فرایندهای وسیعتر سیاسی و اجتماعی که جزئی از آنها هستند، مرتبط می‌سازد.

از جمله اندیشمندان دیگر که به تحلیل گفتمان پرداختند عبارت است از: «ارنستو لاکلاو شانتال موفه تمرکز می‌یابد. از نظر شانتال موفه گفتمان، جانشین ایدئولوژی می‌شود و برای فهم اشیاء می‌بایست به عنوان جزئی از یک چارچوب گسترده‌تر معانی وجود داشته باشد، از نظر لاکلاو و موفه، هویتها در رابطه شکل می‌گیرند و معانی اجتماعی کلمات، کلمه‌ها، کنش‌ها و نهادها همگی در ارتباط با زمینه کلی که جزئی از آن هستند، درک می‌شود و هر رفتار در ارتباط با یک گفتمان خاص مطرح می‌شود

و در صورتی می‌توانیم یک فرایند را درک کنیم، توضیح دهیم و ارزیابی نمائیم که قادر به فهم رفتار و گفتمانی که در درون آن، این فرایند اتفاق می‌افتد، باشیم. برای مثال کشیدن یک خط روی یک برگه کاغذ و قرار دادن آن در یک صندوق تنها در درون نظامی متشکل از قواعد، رویه‌ها و نهادهایی که ما آن را لیبرال دموکراسی می‌نامیم، معنا می‌یابد و اهمیت رای دادن تنها در ارتباط با دیگر رفتارها و موضوعاتی که جزئی از آنها قابل فهم می‌شود. (استوکر، ۲۰۲: ۱۳۸۴)

منظور لاکلا و موفه از فصل بندی ساخته شدن گفتمانها است و به معنای گردآوری اجزاء مختلف و ترکیب آنها در یک هویت جدید است. (استوکر، ۲۰۲: ۱۳۸۴)

لاکلا و موفه از نظریات سوسور ایده می‌گیرند، از نظر سوسور زبان عبارت است از سیستم تفاوت‌های رسمی که هویت کلمات درون آن کاملاً رابطه می‌باشد. سوسور واحدهای زبانی را نشانه‌ها می‌نامد که به دو نقش دال یا دلالت کننده و مدلول تقسیم می‌نماید. از نظر سوسور کلمه پدر یک رابطه طبیعی یا ذاتی نیست. کلمات تعلق خاصی به مفهیمی که مدلولشان است، ندارند و همچنین دارای هیچگونه اشتراکی با آن چیزهایی که در جهان واقعی نشان می‌دهند، نیستند. سوسور از دلخواهی بودن نشانه‌ها می‌گوید و بیان می‌کند که کلمه پدر بدین علت معنای خاص خودش را به خود می‌گیرد که با کلماتی چون «مادر»، «پسر»، «دختر» و غیره متفاوت است. این مفهوم از زبان در مقابل نظریه ارجاعی زبان است. (استوکر، ۲۰۳: ۱۳۸۴)

از ویژگی‌های رهیافت گفتمانی عبارت است از در نظر نگرفتن روایت‌های بزرگ و فراروایتها به قول لیوتار، بنیادستیزی که رورتی فیلسوف لیبرال به این مساله می‌پردازد و این مسائل را در کتاب خود به فلسفه و آئینه طبیعت بیان می‌کند. سومین مبحث عمده فرامدرنیسم مربوط به جوهرستیزی است که در این مورد ژاک دریدا مباحثی را پیرامون شالوده شکنی مطرح می‌کند. (استوکر، ۱۹۹: ۱۳۸۴)

جان کاپوتو نظریات دریدا را به نام «مبنای‌گرایی فراساختارگرایانه» معرفی می‌نماید و معتقد است که «دریدا» با دست زدن به این اقدام، فراسوی مبنای‌گرایی و ضد مبنای‌گرایی قرار گرفته است. از دیدگاه دریدا، مفهیمی مانند عدالت، برادری، دموکراسی و مسئولیت غیرقابل‌واسازی‌اند. (معینی، ۱۴۲: ۱۳۸۵)

لازم به ذکر است که «جان کاپوتو» از شارحان برجسته دریدا است. به طور کلی، در اندیشه تحلیل گفتمان و پست مدرن با تاکید کردن بر اصول محوری جلوگیری از طرد دیگری و احساس مسئولیت نسبت به دیگری در جهت گسترش افق‌های برابری طلبی در جهان معاصر حرکت کرده است. افکار سیاسی پست مدرنیستی با ایده «رهایی» سازگاری دارد. (معینی، ۱۵۱: ۱۳۸۵)

نظریه گفتمان از علوم تفسیری مانند هرمنوتیک، پدیده‌شناسی، ساختارگرایی و شالوده‌شکنی الهام می‌گیرد. مفهوم گفتمان در بسیاری از رشته‌ها و رهیافت‌ها از زبان‌شناسی گرفته تا ادبیات و فلسفه مورد استفاده قرار می‌گیرد. تحلیل گفتمان در معنای فنی‌تر خود به مجموعه‌ای بی طرف از ابزارهای روش‌شناسی برای تحلیل اعلام‌ها، نوشته‌ها، مصاحبه‌ها، مباحثات و غیره اشاره دارد. (استوکر، روش و نظریه در علوم سیاسی)

۴) رهیافت پسا مدرنیسم (پساساختارگرا)

نکته قابل تامل آن است که در این روش بر خلاف روش‌های عقل‌گرا که مبتنی بر روش‌های آماری و ریاضی، قابل اندازه‌گیری است، این روش عقل‌گرایی را به زیر سوال می‌برد. لذا در تحلیل‌های خود بسیار جزئی است. لازم به ذکر است که پسامدرنیسم به معنی نفی ایده پیشرفت می‌باشد که در مدرنیته مطرح بوده است.

از نظر اجتماعی پست مدرنیسم محصول جامعه فراصنعتی است. جیسون پست مدرنیسم را منطق فرهنگی سرمایه‌داری متاخر نامیده است. مارتو توبر پست مدرنیسم را نوعی اخلاقیات جدید گفت و شنودی و تلاشی برای دست‌یابی به اشکال جدید مفاهیم سیاسی معرفی می‌کند. (معینی علمداری، ۱۳۱: ۱۳۸۵)، «کوپر» گفتمان سیاسی پست مدرنیسم را زاینده نیاز به تحول فکری سیاسی با توجه به تحولات اخلاقی - اجتماعی جامعه فراصنعتی معاصر می‌داند و بیان می‌کند که پست مدرنیسم بهتر می‌تواند بر نیازهای جوامع موجود پاسخگو باشد. بعضی از متفکران پست مدرنیسم را انتقادی می‌دانند. از نظر «ریچارد برنشتاین» پست مدرنیسم یکی از لحظه‌های مهم تاریخ اندیشه است.

«گینیز» و «ریمی» پست مدرنیسم را به دو گروه اصلی خوش بین و بدبین تقسیم کرده‌اند. گروه بدبینی شکاک هستند که از نظر سیاسی و اجتماعی به کناره جویی از قدرت اعتقاد دارند، در حالیکه خوش بین‌ها به مشارکت سیاسی، علاقه بیشتری دارند

و مخالف هیچ انگاری سیاسی‌اند. (معینی، ۱۳۲: ۱۳۸۵)، پست مدرنیسم اندیشه ضدمرکزگرا و ضد مبنایگرا است. پست مدرنیسم از مفهوم «فراسیاسی» سخن می‌گویند و پست مدرنیستها با مخدوش کردن مرزبندی موجود بین امر سیاسی و امر غیرسیاسی نگرش‌های سیاست رده‌ای را که همه چیز رابه مناسبات قدرت و تحولات درون حکومت محدود می‌کنند، به چالش طلبیده است. پست مدرنیسم با سلطه‌ای سیاسی مخالف بوده و سبک اندیشه آن «فلسفه سیاسی فراسیاسی» است. (معینی، ۱۵۱: ۱۳۸۵)

ظهور فمینیسم رادیکال (طرفداری از حقوق زنان) و نهضت آزادسازی زنان در اواخر دهه ۱۹۶۰ میلادی و اوایل دهه ۱۹۷۰ و تاثیر عمده‌ای بر نحوه تعریف دانشمندان علوم سیاسی از سیاست گذشت در فمینیسم موضوعاتی که در مرکز مساله قدرت مذکر بر زنانی قرار داشت و قبلا به عنوان موضوعاتی «غیرسیاسی» و در نتیجه «غیرموضوعات» در فرهنگ مسلط در نظر گرفته می‌شدند، موضوعاتی مانند تجاوز جنسی و دیگر انواع خشونت نسبت به زنان تعریفی دوباره یافته و به طور صریح در رأس مسائل سیاسی قرار گرفته‌اند.

۵) رهیافت فمینیستی

در این رهیافت موضوعیت اصلی آن است که زنان هیچ گاه نقش اول را در سیاست به عهده نداشته‌اند و سیاست کاملا مردانه بوده است. انواع رهیافت فمینیستی عبارت است از: ۱) فمینیست‌های لیبرال ۲) فمینیست‌های مارکسیست و سوسیالیست ۳) فمینیست‌های رادیکال ۴) فمینیست‌های پست مدرن

۱- فمینیست لیبرال

فمینیست لیبرال قایل به برابری حقوق زن و مرد است. مهمترین هدف فمینیسم لیبرال جذب کامل اجتماعی و سیاسی زنان در نهادها و ساختارهای موجود است که برای رسیدن به این هدف از طریق اعمال نفوذ و فشارها بر نهادهای دولتی و موسسات خصوصی از طریق پیگیری حقوقی و قضایی و برگزاری تظاهرات، گردهمایی، کنفرانس اقدام می‌نمایند، سطح تحلیل فمینیست‌های لیبرال فرد است. و از چهره‌های معروف فمینیسم لیبرال می‌توان از مارولستن کرافت نویسنده کتاب «استیفای حقوق زنان» و هاریت تیلور و همسرش جان استوارت میل نویسنده کتاب «کنیزک کردن زنان» و بتی فریدان نویسنده کتاب «رمز و راز زنانگی» نام برد.

۲- فمینیست‌های مارکسیست و سوسیالیست

بر خلاف فمینیست‌های رادیکال که سطح تحلیل را فردی در نظر می‌گرفتند، این فمینیست‌ها سطح تحلیل را جمع در نظر می‌گیرند. از نظر آنان خانواده به عنوان کوچکترین واحد اقتصادی جامعه باید حذف شود و ایجاد موسسات اشتراکی را تجویز می‌نماید. از نظر آنان کارهای خانه را باید مردان و زنان توأمان انجام دهند. تاکید این فمینیست‌ها بیشتر بر شیوه تولید است. آنها بجای شیوه تولید سرمایه‌داری که مبتنی بر اقتصاد بازار آزاد است، شیوه تولید سوسیالیستی را پیشنهاد می‌نماید که مبتنی بر دخالت دولت در تولید می‌باشد. از چهره‌های معروف فمینیست مارکسیست عبارتند از: میشل بارت و رزا لوکزامبورگ (گرچی، ۴۱۰، ۱۳۸۱) و فمینیست‌های سوسیالیست را می‌توان ترکیبی از فمینیسم رادیکال و مارکسیسم دانست. از چهره‌های فمینیسم سوسیالیست عبارتند از: هایدی هارتمن، جولیت میچل، آیزنشتاین، دورتی اسمیت.

۳- فمینیست رادیکال

فمینیسم رادیکال در اواخر دهه ۱۹۶۰ ظهور کرد و یک بینش کلی‌نگر درباره جهان سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، روانشناسی و فرهنگی بوده است. این بینش معتقد به دوگانگی جنسیتی ظالمانه به عنوان عامل مشترکی که زیربنای این کل را تشکیل می‌دهد و چنین امیدواری انقلابی را ایجاد کرد که آزادی زنان می‌تواند آن را متحول سازد. فمینیست‌های رادیکال بسیار افراطی هستند.

۴- فمینیست پست مدرن

این فمینیست‌ها بسیار نسبی‌گرا هستند. قایل به هیچ مبنا و اصولی نیستند. تاکید این نوع فمینیسم بیشتر بر جنسیت یا "Gender" است. زیرا جنسیت را عاملی فرهنگی می‌دانند و قایل به این اندیشه هستند که جنسیت را فرهنگ تعیین می‌کند

و این مفهوم با مفهوم جنس "Sex" متفاوت است. از نظر این فمینیست‌ها جنس وجه غیرفرهنگی دارد. از جمله فمینیست‌ها می‌توان از خانم جودیت باتلر نام برد که بسیار تحت تاثیر اندیشه‌های روانشناسانه ژان لکان می‌باشد.

از نظر فمینیست‌ها جنسیت مربوط به تقسیم بندی مذکر و مؤنث نیست. بلکه اولویت مذکر بر مؤنث است. در نتیجه ارزش‌هایی مانند نگهداری و پرورش بی‌ارزش می‌شوند، در حالیکه ارزش‌هایی چون رقابت و دستاورد علیرغم نابرابری که به نحوی اجتناب ناپذیر میان مردان و همچنین میان دو جنس ایجاد می‌کنند، دارای ارزش بسیار زیادی می‌گردند.

از منظر جنسیتی، حوزه «عمومی» محصول جنسیت مذکر بوده است. بسیاری از فمینیست‌ها با انکار سیاست موجود، به ساختن یک جهان جدید سیاست مبادرت ورزیده‌اند. این جهان جدید سیاست عبارتند از: شکلها و روابط سیاسی غیرسلسله مراتبی و بدون ساخت که منعکس کننده شبکه روابط خاص و مسئولیت‌های شخصی در نقش پرورش زنان است و پایه‌های یک دموکراسی جدید فمینیستی را شکل می‌دهد. (استوکر، ۱۷۰: ۱۳۸۴)

اندیشه فمینیست‌ها ضد جوهرگرایی و کلی‌گرایی است. از قوی‌ترین مباحث مربوط به فمینیسم مدرن مربوط به انتقاد آن از دوگانگی خدا و طبیعت است. بر این اساس فرهنگ (میوه‌های خرد) و ویژگی مردان بوده و زیربنا (که از ارزش آن کاسته شده)، یعنی طبیعت مادی و ویژگی زنان است در واقع فمینیست‌های رادیکال (دوگانگی جنسیت)، مارکسیست فمینیست‌ها (دوگانگی طبقه)، فمینیست‌های سیاه (دوگانگی نژاد) و فمینیست‌های زیست محیطی (دوگانگی مرد در مقابل طبیعت) را مطرح می‌نمایند.

فمینیست‌های شمال اروپا مانند هلگا هرنس در کتابش تحت عنوان دولت رفاه و قدرت زنان معتقد به مشارکت زنان در ساختارهای متعارف می‌باشد. از نظر او دولت تحت برخی شرایط ابزار موثری برای دستیابی به اهداف فمینیست‌ها است از نظر این گروه دولت رفاه حافظ ارزش‌های بازار کار تحت سلطه مردان است، اما در سیاسی کردن زنان از طریق حمله به حوزه‌ای که به طور سنتی خصوصی بوده، بازتولید به شکل عمومی درمی‌آید و کشیدن زنان به درون حوزه عمومی از طریق استخدام آنان در نقش‌های سطح پایین اداری و مراقبتی نقش بسیار مهمی ایفا کرده است. دستمزد پایین، عدم ترفیع مقام و عدم آگاهی از اینکه مردان به اتخاذ سیاست‌هایی می‌پردازند بر زندگی زنان تاثیر می‌گذارد و همین امر موجب عضویت زنان در اتحادیه‌های کارگری و مشارکت آنان می‌شود.

داهلروپ نیز یکی از پیشروان فمینیستی است که برای توسعه و به کارگیری نظر به عدم تصمیم‌گیری در رشته تحلیل سیاسی مدرن از دیدگاه فمینیستی استفاده می‌نماید.

داهلروپ از استراتژی دخیل شدن در فرایند سیاسی بحث می‌نماید و از اصطلاح «بازی کردن» با دولت بحث می‌نماید. (استوکر، ۱۸۶: ۱۳۸۴) کِب و بالی در امریکا بر احتمالات افزایشی بسیج جانبداریه‌ها و استفاده از استراتژی‌های داخلی تمرکز می‌نمایند.

اندیشه‌های فمینیست‌ها در مقابل رفتارگرایان قرار می‌گیرد.

جهت‌گیری روش شناختی فمینیست‌ها بیشتر نسبی‌گراست و تمایل به روش‌های کیفی دارند و نسبت به روش‌های کمی انتقاد دارند. (استوکر، ۳۲: ۱۳۸۴) فمینیست‌ها به دنبال زنانه کردن منازعه و گسترش دادن تعریف سیاسی هستند.

هدف پروژه وسیع آزادسازی زنان این بود که کل نظام سکسیم و قدرت پدر سالار مبتنی بر پایه جنسیت را آشکار سازد. جلوه‌های این نظام در ساختارهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، در زبان و انگارهای فرهنگی مردان و زنان، در سرکوب جنسی آنان و کنترل مذکر بر باز تولید زنان و در خشونت مذکر بر علیه زنان قابل رویت می‌باشد. (استوکر، روش و نظریه در علوم سیاسی).

سوالات تالیفی فصل اول

۱- منظور از رهیافت (approach) در تحقیق چیست؟

- (۱) مجموعه تاکتیکها و استراتژیها
 (۲) مجموعه رویکردهای ذهنی
 (۳) مجموعه روشها
 (۴) مجموعه باورها

۲- منظور از رویکرد (attitude) در تحقیق چیست؟

- (۱) مجموعه تاکتیکها و استراتژیها
 (۲) مجموعه رویکردهای ذهنی
 (۳) مجموعه روشها
 (۴) مجموعه باورها

۳- کدام یک از گزینه‌های زیر صحیح است؟

- (۱) رهیافت دربرگیرنده رویکرد و رویکرد در برگیرنده ایدئولوژی است.
 (۲) رویکرد دربرگیرنده رهیافت و رهیافت در برگیرنده روش است.
 (۳) رهیافت دربرگیرنده رویکرد و رویکرد در برگیرنده روش است.
 (۴) رهیافت و روش در برگیرنده رویکرد است.

۴- اجزاء تشکیل دهنده رهیافت عبارت است از:

- (۱) هستی‌شناسی - معرفت‌شناسی
 (۲) هستی‌شناسی - معرفت‌شناسی - روش‌شناسی
 (۳) هستی‌شناسی - انسان‌شناسی - معرفت‌شناسی
 (۴) گزینه ۲ و ۳ صحیح است.

۵- کدام یک از گزاره‌های زیر در مورد تقدم رهیافت - رویکرد - روش صحیح است؟

- (۱) ابتدا روش بوجود آمد سپس رویکرد، سپس رهیافت
 (۲) ابتدا رویکرد بوجود آمد سپس رهیافت، سپس روش
 (۳) ابتدا رهیافت بوجود آمد سپس رویکرد، سپس روش
 (۴) ابتدا رهیافت بوجود آمد سپس روش، سپس رویکرد

۶- برای هر پژوهش سیاسی کدام یک از گزینه‌های زیر سنگ بنای آن است؟

- (۱) رویکرد
 (۲) رهیافت
 (۳) روش
 (۴) روش‌شناسی

۷- تفهم در نظر شلایر مآخر عبارت است از:

- (۱) امر نوشته شده موجود در متن
 (۲) امر گفته شده که مولف متن گفته است (Utterance)
 (۳) فعل گفتاری شخص مولف که همه جنبه روانشناختی نیز دارد.
 (۴) گزینه ۲ و ۳

۸- روش هرمنوتیک شلایر مآخر روش ..... است.

- (۱) ساختارگرایانه
 (۲) پدیدارشناسانه
 (۳) روش هرمنوتیک مولف محور
 (۴) جمع روش پدیدارشناسی با پس‌ساختارگرایی

۹- در نزد هرمنوتیک شلایر مآخر تفسیر و همان ..... است.

- (۱) تاویل
 (۲) فهم
 (۳) توضیح
 (۴) توصیف

۱۰- از نظر آگوست بوئک تفسیر عبارت است از:

- (۱) تفسیر دستوری (grammatical) - تفسیر تاریخی (historical)
- (۲) تفسیر نوعی (generic) - تفسیر فردی (Individual)
- (۳) تفسیر - نقد - تفہم معنای یکسان دارند.
- (۴) گزینه ۱ و ۲

۱۱- وظیفه مفسر از نظر بوئک ..... است.

- (۱) فہم امر بہ خصوص
- (۲) فہمیدن موضوع است.
- (۳) فہماندن موضوع
- (۴) گزینه ۲ و ۳

۱۲- تفسیر از نظر ارسطو ..... می‌باشد.

- (۱) فعل ابتدائی عقل
- (۲) مبنایی برای صدق و کذب
- (۳) با زبان مرتبط
- (۴) ہر سہ گزینه فوق

۱۳- ہرمنوتیک از نظر آگوستین ..... می‌باشد.

- (۱) علم تاویل کتاب مقدس
- (۲) علم تفسیر کتاب مقدس
- (۳) علم تاویل اخبار
- (۴) علم تفسیر اخبار

۱۴- برای نخستین بار چہ کسی ہرمنوتیک را علم نامید؟

- (۱) ارسطو
- (۲) آگوستین
- (۳) شلایر ماخر
- (۴) ریکور

۱۵- مفہوم ہرمنوتیک عام بہ چہ معناست و برای اولین بار چہ کسی مبدع این روش بود؟

- (۱) شلایر ماخر - بہ معنای دانش منسجم و نظام فکری منسجم
- (۲) ریکور - بہ معنای دانش منسجم و نظام فکری منسجم
- (۳) آگوستین - بہ معنای تاویل کتاب مقدس
- (۴) ارسطو - بہ معنای بہ کاربردی عقل در تفسیر

۱۶- از دید شلایر ماخر متن دارای معنای ..... است و هدف واقعی تفسیر ..... است و نہ تفسیر.....

- (۱) بی‌انتہا - دستوری grammatical - فنی technical
- (۲) نہایی - فنی Technical - دستوری grammatical
- (۳) چندلایہ - دستوری grammatical - فنی Technical
- (۴) چندلایہ - فنی Technical - دستوری grammatical

۱۷- کدامیک از متفکران زیر جزء نظریہ پردازان ہرمنوتیک انتقادی ہستند؟

- (۱) ہایدگر و ریکور
- (۲) کارل اتو آپل و ہابرماس
- (۳) ہابرماس و آرنٹ
- (۴) نیچہ و مارکس، فروید

۱۸- کدامیک از متفکران زیر جزء نظریہ پردازان ہرمنوتیک تردیدی ہستند؟

- (۱) ہایدگر و گادامر
- (۲) بارن، ریکور، امبرتواکو
- (۳) نیچہ، مارکس، فروید
- (۴) گادامر و ریکور

۱۹- کدامیک از متفکران زیر جزء نظریہ پردازان ہرمنوتیک اخلاقی ہستند؟

- (۱) گادامر و ریکور، لویناس
- (۲) ہابرماس و آرنٹ
- (۳) بتی، ہرش، اسکینر
- (۴) بارت، ریکور، امبرتواکو

۲۰- کدامیک از متفکران زیر جزء نظریه پردازان هرمنوتیک رهایی بخش هستند؟

- (۱) هایدگر، گادامر
 (۲) مارکس، راسل
 (۳) انریکو راسل، هابرماس
 (۴) فروید، هایدگر

۲۱- تفاوت تفسیر از نظر امبرتواکو و دریدا چیست؟

- (۱) تفاوتی ندارد.
 (۲) امبرتواکو تفسیر را دارای معنای واحد می‌داند/تفسیر در دریدا به معنای تعدد معانی است.
 (۳) امبرتواکو مبنای تفسیر را کلیت عقلی می‌داند و دریدا تفسیر را جزئی می‌داند.
 (۴) گزینه ۲ و ۳

۲۲- کدامیک از متفکران زیر جزء هرمنوتیک روشی مفسر محور هستند؟

- (۱) گادامر
 (۲) هابرماس و آرنه
 (۳) اریکور
 (۴) هایدگر

۲۳- هدف از تفسیر نزد شلایر ماخر چیست؟

- (۱) فهم مولف بر مبنای تاویل دستوری در سطح متن و تاویل فنی با در نظر گرفتن شرایطی که متن در آن شکل گرفته است.
 (۲) جنبه‌های عمومی زبانی که سخن نویسنده در آن فضا شکل گرفته است.
 (۳) فهم ویژگی‌های فردی و روانشناختی مولف
 (۴) هر سه گزینه صحیح است.

۲۴- اپیستمه (نظام دانایی) رنسانس از نظر فوکو مبتنی بر مفهوم ..... است.

- (۱) تفاوت
 (۲) شباهت
 (۳) عقل
 (۴) تجربه

۲۵- اپیستمه (نظام دانایی) کلاسیک مبتنی بر مفهوم ..... است.

- (۱) تفاوت
 (۲) شباهت
 (۳) بازنمایی
 (۴) تجربه

۲۶- اپیستمه (نظام دانایی) مدرن شامل ..... است.

- (۱) یک بعد است که عبارت است از علوم طبیعی و ریاضی است.
 (۲) دو بعد علوم طبیعی و ریاضی و بعد تامل فلسفی
 (۳) سه بعد علوم طبیعی و ریاضی، فلسفی، زیست‌شناختی، زبانی، تولیدی است.
 (۴) بُعد عقلانیت و تجربه

۲۷- مفهوم بایگانی (archive) دیرینه‌شناسی (Rationality) فوکو چیست؟

- (۱) سیستم‌های مختلف احکام و نظام تشکیل و تغییر آن
 (۲) هر چه فاصله تاریخی به بایگانی کمتر باشد توصیف دشوارتر است.
 (۳) هر چه فاصله تاریخی به بایگانی بیشتر باشد توصیف دشوارتر است.
 (۴) گزینه ۱ و ۲

۲۸- دیرینه‌شناسی قدرت .....

- (۱) پیش بینی دارد.
 (۲) توصیف دارد.
 (۳) پیش بینی ندارد.
 (۴) گزینه ۲ و ۳

۲۹- منظور فوکو از تبارشناسی چیست؟

- (۱) علم Science
- (۲) دانش (Knowledge)
- (۳) ترکیب و تلفیق دانش علمی و تجارب بومی است، ضد علم
- (۴) فهم

۳۰- کدام یک از آثار زیر مربوط به دوره دیرینه‌شناسی فوکو است؟

- (۱) تاریخ جنون
- (۲) فوکو در دیرینه‌شناسی توجه به گفتار بدون سوژه می‌نماید.
- (۳) واژه و چیزها (نظم اشیا)
- (۴) هر سه گزینه

۳۱- نوع خالص از نظر وبر .....

- (۱) هدف است.
- (۲) فی نفسه هدف نیست، بلکه وسیله است.
- (۳) معیار عینیت است.
- (۴) معیار اندازه‌گیری است.

۳۲- منظور وبر از نگرش ارزشی چیست؟

- (۱) انتخاب موضوع باید بی‌طرف باشد.
- (۲) انتخاب موضوع در مطالعات اجتماعی توسط ایستارهای ارزشی معین هدایت می‌شود.
- (۳) انتخاب موضوع مربوط به انتخاب ذهنی پژوهشگر است.
- (۴) گزینه ۲ و ۳

۳۳- از نظر وبر نگرش ارزشی ..... داوری ارزشی است.

- (۱) همان
- (۲) متفاوت با
- (۳) مصادیق
- (۴) گزینه ۱ و ۳

۳۴- موضع وبر در مورد داوری ارزشی چگونه است؟

- (۱) امری مثبت می‌داند و برای تحقیق ضروری
- (۲) امری در راستای تفکر پژوهشگر می‌داند.
- (۳) امری مفهوم می‌داند و توصیه به اجتناب از آن دارد.
- (۴) امری ضروری و اجتناب ناپذیر می‌داند.

۳۵- ضرورت‌های روشی وبر عبارتند از:

- (۱) کفایت علی، به معنای اینکه تفسیری، طبق تعمیم‌های حاصل از تجربیات، وقوع همیشه یکسان وقایع را محتمل بدانیم.
- (۲) کفایت معنایی، با ذهن خود پی ببریم که اجزاء تشکیل دهنده در رابطه متقابلشان با یکدیگر ترکیب معنایی بارزی انجام می‌دهند.
- (۳) کفایت تاریخی باید معنا را در تاریخ بیان نماید و محقق آنرا کشف کند.
- (۴) گزینه ۱ و ۲

۳۶- سیارات سیاسی از نظر وبر عبارت است از:

- (۱) احتمال اطاعت گروه مشخصی از افراد از قوانین خاص است که از منبع مشخص صادر می‌شود.
- (۲) سیادت سیاسی عامل مشروعیت بخش به نظام سیاسی است.
- (۳) سیادت و مشروعیت، دو نوع رابطه اجتماعی هستند که ریشه در کنش اجتماعی دارند.
- (۴) هر سه گزینه

۳۷- کدامیک از گزینه‌های زیر بیانگر کنش معنادار است؟

- (۱) کنشی است که از نظر ذهنی قابل درک باشد و دارای معنی ذهنی خاصی باشد.
- (۲) کنش‌های معنادار بیرونی هستند.
- (۳) کنش‌های معنادار درونی هستند.
- (۴) هر سه گزینه صحیح است.

۳۸- کدامیک از گزینه‌های زیر بیانگر کنش معنادار از نظر وبر است؟

- (۱) کنش عقلانی هدف‌دار: براساس تجربه خود و برای هدف معین انجام می‌شود.
- (۲) کنش عقلانی ارزشی: بدون در نظر گرفتن هدف به خاطر امری یا ارزشی صورت می‌گیرد.
- (۳) کنش عاطفی: از حس درونی افراد سر می‌زند.
- (۴) هر سه گزینه

۳۹- کدامیک از گزینه‌های زیر بیانگر کنش اجتماعی است؟

- (۱) کنشی است که از نظر ذهنی قابل درک باشد و دارای معانی ذهنی خاص باشد.
- (۲) کنشی است که کنش‌گر معنای ذهنی کنش‌گر دیگر را در معنای ذهنی خود منظور کند و مطابق آن عمل کند.
- (۳) کنش فردی است که فرد مطابق میل خود انجام می‌دهد.
- (۴) کنشی است که در جمع صورت می‌گیرد و فرد در آن نقشی ندارد.

۴۰- منظور وبر «از نسبیت روشی» چیست؟

- (۱) در نظر گرفتن یک عامل در تعیین پدیده اجتماعی صحیح نیست.
- (۲) در نظر گرفتن یک عامل در تعیین پدیده اجتماعی صحیح است.
- (۳) در نظر گرفتن دلایل در شکل‌گیری پدیده‌های اجتماعی با در نظر گرفتن علتها
- (۴) گزینه ۱ و ۳

۴۱- از نظر وبر تحولاتی مانند تضاد طبقاتی و سرمایه‌داری چگونه پدیده‌هایی هستند؟

- (۱) پدیده‌هایی هستند که در همه جا بوده و قابل تسری به نقاط دیگر جهان است.
- (۲) پدیده‌هایی هستند که در هر کشور فرق می‌کند و نمی‌توان آن را مبنای تحولات دیگر قرار دارد.
- (۳) پدیده‌های اجتماعی هستند که می‌بایست تحولات این پدیده را غیرخطی در نظر گرفت.
- (۴) پدیده‌هایی هستند که قابل تبیین هستند اما تفسیر آنها مبتنی بر تاویل است.

۴۲- در نسبیت روشی وبر عامل ..... را مبنای تحلیل خود قرار می‌دهد.

- (۱) تاریخ (۲) جامعه‌شناسی (۳) احتمال (۴) تجربه

۴۳- از نظر سوسور دال با مدلول ..... و از نظر دریدا دال با مدلول .....

- (۱) رابطه مستقیم دارد - رابطه مستقیم ندارد.
- (۲) رابطه مستقیم ندارد - رابطه مستقیم ندارد.
- (۳) رابطه مستقیم دارد - رابطه مستقیم دارد.
- (۴) رابطه مستقیم ندارد - رابطه مستقیم دارد.

۴۴- در اندیشه سوسوری به نشانه، به مانند ..... نگریسته می‌شود.

- (۱) هویت واحد (۲) هویت متکثر (۳) هویت لازم (۴) هویت کافی

۴۵- از نظر دریدا واژه اندیشه یا تفکر .....

- (۱) یکسان هستند.
 (۲) یکسان نیستند.
 (۳) اینهمانی دارند.
 (۴) همگرایی و ذاتی هستند.

۴۶- از نظر دریدا ساختار نشانه به وسیله نشانه دیگر .....

- (۱) تعیین می‌شود.
 (۲) که همواره حاضر است، تعیین می‌شود.
 (۳) که همواره غایب است، تعیین می‌شود.
 (۴) گزینه ۱ و ۲ صحیح است.

۴۷- در رهیافت پسا ساختارگرائی تاکید بیشتر بر ..... می‌باشد.

- (۱) معرفت‌شناسی (۲) هستی‌شناسی (۳) انسان‌شناسی (۴) روش‌شناسی

۴۸- در رهیافت پسا ساختارگرائی تاکید بیشتر بر ..... به جای ..... است.

- (۱) ذهن - متن (۲) متن - ابژه (۳) متن - ذهن (۴) ذهن - ساخت

۴۹- کدامیک از گزینه‌های زیر بیانگر بیان بحران‌های پسا ساختارگرائی است؟

- (۱) بحران چارچوب، بحران کلان روشها، بحران قرائت استعلایی، بحران امر حقیقی
 (۲) بحران چارچوب، بحران بازنمایی، بحران سوژه یا فاعل شناسها، بحران معنادهی
 (۳) بحران شناسایی، بحران علیت یا تعیین یک جانبه، بحران افق، بحران تاریخی‌گرای
 (۴) هر سه گزینه فوق

۵۰- کدامیک از گزینه‌های زیر در مورد پسا ساختارگرائی صحیح است؟

- (۱) پسا ساخت‌گرایان شکاک و یا رادیکال همچون پسامدرنیست‌های بدبین به هیچ روش درستی برای تحقیق درباره امر انسانی معتقد نیستند.
 (۲) پسا ساخت‌گرایان شکاک بر روش ضد قاعده تاکید دارند.
 (۳) پسا ساخت‌گرایان معتدل به ترویج رهیافت «هر چیزی ممکن است» می‌پردازد.
 (۴) هر سه گزینه فوق

۵۱- کتاب «ضدروش» از کیست؟

- (۱) ایمیره لاکاتوش (۲) دپلتای (۳) فایریند (۴) ژوزف نای

۵۲- فایریند در بحث‌های خود «.....» است.

- (۱) ضد روش (۲) ضدقاعده (۳) هر چیز ممکن (۴) گزینه ۱ و ۲

۵۳- مارش و استوکر در کتاب «روش و نظریه در علوم سیاسی ..... می‌باشند.

- (۱) پسا ساختارگرای رادیکال (۲) پسا ساختارگرای معتدل
 (۳) ساختارگرای رادیکال (۴) ساختارگرای معتدل

۵۴- ساختارگرائی عبارت است از:

- (۱) پافشاری بر مطالعه ساختارهای روبنایی مشترک زبان، به طور کلی و در نظر گرفتن فرایندهای تاریخی
 (۲) پافشاری بر مطالعه ساختارهای زیربنایی مشترک زبان، به طور کلی و در نظر گرفتن فرایندهای تاریخی
 (۳) در ساختارگرای زبان اساسا مایملکی اجتماعی است نه چیزی متعلق به افراد مجزا
 (۴) گزینه ۲ و ۳ صحیح است.

۵۵- سوسور به نظریه ..... معنا قابل است.

- (۱) جزءنگرانه (۲) لایه‌ای (۳) کل نگرانه (۴) طبیعی

۵۶- ابعادی که یک رهیافت در بر می‌گیرد عبارت است از:

- (۱) روش‌شناسی (۲) روش تحقیق
(۳) هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، روش‌شناسی (۴) گزینه ۱ و ۲

۵۷- هستی‌شناسی (ontology) به ..... موضوع می‌پردازد.

- (۱) چیستی (۲) چرایی (۳) فهم (۴) چگونگی

۵۸- معرفت‌شناسی (epistemology) به ..... موضوع می‌پردازد.

- (۱) چیستی‌ها (۲) چگونگی‌ها (۳) فهم (۴) چرایی

۵۹- روش‌شناسی (Methodology) به ..... می‌پردازد.

- (۱) چیستی‌ها (۲) چگونگی‌ها (۳) شیوه انجام تحقیق (۴) فهم موضوع

۶۰- کدام گزینه در مورد رهیافت رفتارگرایی صحیح است؟

- (۱) یک رویکرد پوزیتویستی (۲) یک رویکرد تجربی
(۳) به کنش‌های فردی و اجتماعی انسانی است. (۴) هر سه گزینه

۶۱- موضوع رهیافت پسا ساختارگرایی چیست؟

- (۱) گفتمان (۲) رابطه دانش و قدرت (۳) شک گرائی (۴) عقلانیت

۶۲- توجه اصلی در رهیافت پسا ساختارگرایی چیست؟

- (۱) تحمیل دستگاه نظری که با قدرت عجین شده
(۲) تحمیل دستگاه عملی که با قدرت عجین شده
(۳) فراروی از ساختارها
(۴) فراروی از هنجارها

۶۳- امرسیاسی در رهیافت‌های گفتمانی چیست؟

- (۱) نظام‌های گفتمانی است.
(۲) نظام‌های معنایی هستند که کنش‌گران فردی و جمعی براساس آنها زندگی و عمل می‌کنند.
(۳) نظام‌های گفتمانی هستند که کنش‌گران براساس آنها زندگی و عمل می‌کنند.
(۴) نظام‌های زبانی هستند که کنش‌گران فردی و جمعی براساس آنها زندگی عمل می‌کنند.

۶۴- شیوه طبیعت‌گرایی ..... است و شیوه تفسیری ..... است و شیوه طبیعت‌گرایی رهیافت هنجاری ..... است.

- (۱) تبیین، تفهم، دیالکتیک (۲) تفهم، دیالکتیک، تفهم
(۳) تبیین، تفهم، هرمنوتیک (۴) تبیین، هرمنوتیک، تفهم

۶۵- کدامیک از گزینه‌های زیر در مورد رفتارگرایی صحیح است؟

- (۱) منشا رفتار عامل درونی است و از خود آدمی آغاز می‌شود.
(۲) منشا رفتار عامل بیرونی است و از خود آدمی آغاز می‌شود.
(۳) منشا رفتار عامل بیرونی است و از خود آدمی آغاز نمی‌شود.
(۴) منشا رفتار عامل درونی است و از خود آدمی آغاز نمی‌شود.

۶۶- نحلہ‌های اصلی رفتارگرایی عبارتند از:

- (۱) نحلہ کہ بر محرک به عنوان عامل یا سبب رفتار آدمی تاکید دارد کہ در روانشناسی تجربی است.
- (۲) نحلہ بی. اف. اسکینر کہ دید ماشینی نسبت به طبیعت انسان داشت و عامل محیط نقش اساسی ایفا می‌کند.
- (۳) نحلہ دیوید استونی کہ رویکرد سیستمی دارد.
- (۴) گزینه ۱ و ۲ صحیح است.

۶۷- از نظر بی. اف. اسکینر تاثیر محیط بر رفتار انسان تنها ..... بلکه ..... است.

- (۱) محرک است - انتخابگر نیست.
- (۲) محرک است - انتخابگر است.
- (۳) محرک نیست - انتخابگر است.
- (۴) محرک نیست - انتخابگر نیست.

۶۸- منظور بی. اف. اسکینر از نظامند نمودن رفتار چیست؟

- (۱) آرایه گزاره جزئی برای مشاهده شرایط محیطی
- (۲) آرایه گزاره گامی برای مشاهده شرایطی درونی
- (۳) آرایه گزاره کلی برای مشاهده شرایط محیطی
- (۴) گزینه ۲ و ۳ صحیح است.

۶۹- انتخاب عقلانی یکی از نحلہ‌های ..... است.

- (۱) عقل‌گرایی
- (۲) تجربه‌گرایی
- (۳) پسا ساختارگرایی
- (۴) رفتارگرایی

۷۰- در علم سیاست رفتارگرایی، به جای مطالعه ..... دست به مطالعه ..... قابل ..... می‌زند.

- (۱) رفتار سیاسی - نهادهای سیاسی - مشاهده
- (۲) نهادهای سیاسی - کناکنش سیاسی - تفہم
- (۳) نهادهای سیاسی - کنش سیاسی - تفہم
- (۴) رفتار سیاسی - مسئولیت سیاسی - مشاهده

۷۱- رفتارگرایان در تحلیل خود از چند سطح تحلیل استفاده می‌کنند؟

- (۱) یک سطح تحلیل
- (۲) دو سطح تحلیل
- (۳) سه سطح تحلیل
- (۴) چهار سطح تحلیل

۷۲- کدامیک از گزینه‌های زیر صحیح است؟

- (۱) در سطح فردی، رفتارگرایان، رفتار رهبران سیاسی را بررسی می‌کنند.
- (۲) در سطح جمعی، رفتار گروه‌های سیاسی و احزاب را مطالعه می‌کند.
- (۳) در سطح بین‌المللی هم رفتار دولت - ملت‌ها و بازیگران غیردولتی را بررسی می‌کند.
- (۴) همه گزینه‌های فوق صحیح است.

۷۳- رهیافت رفتارگرایانه در علم سیاست مبتنی بر چند اصل است؟

- (۱) دو اصل
- (۲) سه اصل
- (۳) هشت اصل
- (۴) شش اصل

۷۴- کدامیک از گزینه‌های زیر بیانگر به کاربردن قاعده‌مندیها در رهیافت رفتارگرایی است؟

- (۱) مشاهده، توصیف، اندازه‌گیری (سنجش)
- (۲) پذیرش موقت مشاهده به عنوان داده، تعمیم استقرایی
- (۳) تبیین رابطه بین متغیرها، استنتاجات منطق استقرایی، آزمایش، پیش بینی و گزارش تجربی می‌باشد.
- (۴) هر سه گزینه صحیح است.

۷۵- کمی‌سازی در رهیافت رفتارگرایی عبارت است از استفاده از ..... برای ..... آنها.

- (۱) آمار - سنجش داده‌ها و رابطه بین
- (۲) ریاضیات - سنجش داده‌ها و رابطه بین
- (۳) طبیعیات - سنجش متغیرها
- (۴) ریاضیات - فهم متغیر و رابطه بین

۷۶- نام دیگر نظریه انتخاب عقلانی چیست؟

- (۱) رفتارگرایان تجربه‌گرا
- (۲) رفتارگرایان نیت‌مند
- (۳) رفتارگرایان عقلانی
- (۴) رفتارگرایان موردی

۷۷- کدامیک از نظریه پردازان زیر جزء نظریه پردازان انتخاب عقلانی هستند؟

- (۱) توماس هابز - دیو ریکاردو
- (۲) آدام اسمیت - جان لاک
- (۳) روسو - هگل
- (۴) کانت - هگل

۷۸- در رهیافت رفتارگرایانه نیت مند انسان ..... بلکه ..... می‌باشد.

- (۱) حسابگر نیست - تحت تاثیر شرایط محیط
- (۲) حسابگر نیست - تحت تاثیر ذهن
- (۳) تحت تاثیر شرایط بیرونی نیست - حسابگر
- (۴) تحت تاثیر شرایط بیرونی است - حسابگر نیست.

۷۹- کدامیک از گزینه‌های زیر صحیح است؟

- (۱) الگوی عقلانیت مولفه‌ای و الگویی است که پدیده جمعی صرفاً یک جمع کمی از رفتارهای فردی محسوب می‌شود.
- (۲) الگوی عقلانیت استراتژیک، الگویی است که پدیده جمعی حاصل تعاملات بین افراد است.
- (۳) در الگوی عقلانیت مولفه‌ای و عقلانیت استراتژیک فرد نسبت به جمع اولویت دارد.
- (۴) همه گزینه‌های فوق صحیح است.

۸۰- رهیافت طبیعت‌گرایی ..... می‌پردازد و رهیافت تفسیری به ..... می‌پردازد.

- (۱) غیرعلی - روشن کردن دلایل
- (۲) بر علیت‌ها - معانی و ارزشها
- (۳) معانی و ارزشها - علیت‌ها
- (۴) گزینه ۱ و ۳

۸۱- نحله‌ها در رهیافت تاویلی عبارتند از:

- (۱) تفهمی، پدیدارشناسانه، انتقادی
- (۲) تفهمی، پدیدارشناسانه، هرمنوتیک
- (۳) هرمنوتیک، انتقادی، پدیدارشناسی
- (۴) گزینه‌های ۲ و ۳ صحیح است.

۸۲- هدف از رهیافت تفهمی چیست؟

- (۱) فهم پدیده‌های امکانی که مختص به انسانها هستند.
- (۲) بازسازی معنا، فهم محتوایی اعمال، فهم پدیده‌های اجتماعی
- (۳) بازسازی واقعیت، فهم ظاهر اعمال، فهم پدیده‌های اجتماعی
- (۴) همه گزینه‌های فوق

۸۳- مقوله محوری در هرمنوتیک چیست؟

- (۱) آگاهی
- (۲) تجربه آگاهی
- (۳) تجربه زندگی
- (۴) عقلانیت

پاسخنامه سوالات تالیفی فصل اول

- ۱- گزینه ۲ صحیح است.
 ۲- گزینه ۱ صحیح است.
 ۳- گزینه ۳ صحیح است.
 ۴- گزینه ۲ صحیح است.
 ۵- گزینه ۳ صحیح است.
 ۶- گزینه ۲ صحیح است.
 ۷- گزینه ۴ صحیح است.
 ۸- گزینه ۳ صحیح است.
 ۹- گزینه ۲ صحیح است.
 ۱۰- گزینه ۴ صحیح است.
 ۱۱- گزینه ۳ صحیح است.
 ۱۲- گزینه ۴ صحیح است.
 ۱۳- گزینه ۱ صحیح است.
 ۱۴- گزینه ۳ صحیح است.
 ۱۵- گزینه ۱ صحیح است.
 ۱۶- گزینه ۳ صحیح است.
 ۱۷- گزینه ۲ صحیح است.
 ۱۸- گزینه ۳ صحیح است.
 ۱۹- گزینه ۱ صحیح است.
 ۲۰- گزینه ۲ صحیح است.
 ۲۱- گزینه ۴ صحیح است.
 ۲۲- گزینه ۱ صحیح است.
 ۲۳- گزینه ۴ صحیح است.
 ۲۴- گزینه ۲ صحیح است.
 ۲۵- گزینه ۳ صحیح است.
 ۲۶- گزینه ۳ صحیح است.
 ۲۷- گزینه ۳ صحیح است.
 ۲۸- گزینه ۴ صحیح است.
 ۲۹- گزینه ۳ صحیح است.
 ۳۰- گزینه ۴ صحیح است.
 ۳۱- گزینه ۲ صحیح است.
 ۳۲- گزینه ۴ صحیح است.
 ۳۳- گزینه ۲ صحیح است.
 ۳۴- گزینه ۳ صحیح است.
 ۳۵- گزینه ۴ صحیح است.
- ۳۶- گزینه ۴ صحیح است.
 ۳۷- گزینه ۴ صحیح است.
 ۳۸- گزینه ۴ صحیح است.
 ۳۹- گزینه ۲ صحیح است.
 ۴۰- گزینه ۴ صحیح است.
 ۴۱- گزینه ۲ صحیح است.
 ۴۲- گزینه ۳ صحیح است.
 ۴۳- گزینه ۱ صحیح است.
 ۴۴- گزینه ۱ صحیح است.
 ۴۵- گزینه ۲ صحیح است.
 ۴۶- گزینه ۳ صحیح است.
 ۴۷- گزینه ۲ صحیح است.
 ۴۸- گزینه ۳ صحیح است.
 ۴۹- گزینه ۴ صحیح است.
 ۵۰- گزینه ۴ صحیح است.
 ۵۱- گزینه ۲ صحیح است.
 ۵۲- گزینه ۴ صحیح است.
 ۵۳- گزینه ۲ صحیح است.
 ۵۴- گزینه ۴ صحیح است.
 ۵۵- گزینه ۳ صحیح است.
 ۵۶- گزینه ۳ صحیح است.
 ۵۷- گزینه ۱ صحیح است.
 ۵۸- گزینه ۳ صحیح است.
 ۵۹- گزینه ۴ صحیح است.
 ۶۰- گزینه ۴ صحیح است.
 ۶۱- گزینه ۳ صحیح است.
 ۶۲- گزینه ۱ صحیح است.
 ۶۳- گزینه ۲ صحیح است.
 ۶۴- گزینه ۱ صحیح است.
 ۶۵- گزینه ۳ صحیح است.
 ۶۶- گزینه ۴ صحیح است.
 ۶۷- گزینه ۲ صحیح است.
 ۶۸- گزینه ۳ صحیح است.
 ۶۹- گزینه ۴ صحیح است.
 ۷۰- گزینه ۲ صحیح است.
- ۷۱- گزینه ۳ صحیح است.
 ۷۲- گزینه ۴ صحیح است.
 ۷۳- گزینه ۳ صحیح است.
 ۷۴- گزینه ۴ صحیح است.
 ۷۵- گزینه ۲ صحیح است.
 ۷۶- گزینه ۳ صحیح است.
 ۷۷- گزینه ۲ صحیح است.
 ۷۸- گزینه ۳ صحیح است.
 ۷۹- گزینه ۴ صحیح است.
 ۸۰- گزینه ۲ صحیح است.
 ۸۱- گزینه ۴ صحیح است.
 ۸۲- گزینه ۴ صحیح است.
 ۸۳- گزینه ۳ صحیح است.

فصل دوم

کاربرد روش تحقیق

آنچه که در این فصل می‌خوانیم

- توضیح اصطلاحات
- طراحی فرآیند پژوهش
- جمع‌آوری اطلاعات از کتابخانه
- عملیاتی نمودن پژوهش (روش کمی)
- نشانه‌گذاری علایم تحقیق
- اجزاء تحقیق
- بررسی روش کمی

